شعر دفاع‌مقدس الهام‌گرفته از حماسه حسینی است

سرلشکر پاسدار محمد باقری، رئیس ستاد کل نیروهای مسلح برای اختتامیه بیست‌وپنجمین دوره کنگره ملی شعر دفاع مقدس و مقاومت پیامی صادر کرد.

در پیام سردار باقری آمده است: در فرهنگ غنی و اصیل ایرانیان، آزادگی، ایثار و خودباوری نماد و نمود بارزی دارد. در این میان شعر دفاع‌مقدس نیز که الهام گرفته از حماسه عاشورای حسینی(ع) و میراث قرون متمادی در فرهنگ ماست، همچون خورشید در ادبیات ایرانیان می‌درخشد. هرگاه سرزمین و ارزش‌های دینی ما در معرض شبیخون و خطر قرار گرفته، فرزندان غیرتمند این خطه که تربیت‌یافتگان مکتب حسینی و پرورش‌یافته فرهنگ ایرانی- اسلامی بوده‌اند بپا خاسته و با دل و جان و اعتقاد قلبی حماسه‌هایی آفریده‌اند که تاریخ کمتر به چشم دیده است. ادبیات و به‌ویژه شعر که به فرمایش رهبر معظم انقلاب سرمایه و ثروت ملی است به‌عنوان هنری اثرگذار توانسته است با تهییج و بسیج مردم در طول سالیان دفاع‌مقدس و پس از آن در توصیف و شرح رشادت‌ها و شهادت‌ها، تبیین و چرایی دفاع‌مقدس و دفاع از حریم آل... بروز و ظهوری شایسته داشته باشد.

بیست و پنجمین دوره کنگره ملی شعر دفاع مقدس و مقاومت اسلامی از دیروز در شیراز با حضور شاعران و دست‌اندرکاران ادبیات دفاع‌مقدس آغاز به‌کار کرده است./ مهر

جام جم
ادبیات
Literature
۱۱
چهارشنبه ۴ بهمن ۱۴۰۲ شماره ۶۶۹۱

گزیده‌ای از شاعران فارسی‌زبان در مدح مولای متقیان علی(ع)

از دفتر فضیلت حیدر خطی بخوان

آرش شفاعی
گروه فرهنگ و هنر

در سالروز میلاد خجسته اسدا.. الغالب، حیدرکرار حضرت علی بن ابی‌طالب(ع) به خوشه چینی از دریای توفانی شعر فارسی در مدحت و ستایش آن وجود نازنین پرداخته‌ایم. آنچه می‌خوانید، گزیده‌ای است اندک به عدد ۱۱۰بیت به تبرک نام مولا(ع) و البته که اگر فرصت فراهم بود، بیت‌های بسیارتر از شاعران پارسی‌گوی شیعی و علی ستای می‌توانستیم در این مطلب گنجاند. به خجستگی این روز، این اندک را از شعر شاعران بخوانید و برارادتمندی‌شان به آن بزرگوار، درود بفرستید.

۱ علم همه عالم به علی(ع) داد پیمبر
چون ابر بهاری که دهد سیل به گلزار
کسایی مروزی

۲ کسی را که باشد به دل مهر حیدر
شود سرخ رو در دو گیتی به آور
رودکی سمرقندی

۳ بر این زادم و هم بر این بگذرم
یقین دان که خاک پی حیدرم
فردوسی

۴ مرا شفاعت این پنج تن بسنده بود
که روز حشر بدین پنج تن رسانم تن
بهین خلق و برادرش و دختر و دو پسر
محمد و علی و فاطمه، حسین و حسن
غضائری رازی

۵ اسلام را به منزلت حیدر است
شمشیر او به منزلت ذوالفقار
فرخی سیستانی

۶ به حق افضل انسان و به حق صورت آن
که هست سوره آن «هل اتی علی الانسان»
که نام و نسل تو باقی است تا بدان ساعت
که آشکار شود «کل من علیها فان»
برهانی نیشابوری

۷ به صد سال اگر مدح گوید کسی
نگوید یکی از هزار علی
ناصرخسرو

۸ هرکه منبر جز علی را سازد او باشد چو آن
کس که مصحف را به دست کودک نادان دهد
قوامی رازی

۹ جز همت عالی نَبُد علی را
خلقی به وی اندر شدند غالی
قطران تبریزی

۱۰ از پی آن که در از خیبر برکند علی
شیر ایزد شد و بگذاشت سر از علیین
فرخی سیستانی

۱۱ تو حیدری به مردی و در صف کارزار
اندر کف تو خنجر تو ذوالفقار باد
مسعود سعد سلمان

۱۲ نه هر علمی که حکم از شرف چون علم او باشد
نه هر تیغی که جنگ از هنر چون ذوالفقار آید
لامعی گرگانی

۱۳ از آن چه به، که مزین شود مرا دیوان
به مدح عترت کرار، شیر شیراوژن
سوزنی سمرقندی

۱۴ تا ابد مست می وصلش بماند بی خمار
بر ازل جامی که جام از ساقی کوثر گرفت
باباکوهی

۱۵ نداریم با دیگران هیچ کار
به مهر علی بگذران روزگار
اسدی توسی

۱۶ قلب قرآن قلب پر قرآن اوست
«وال من والاه» اندر شأن اوست
عطار

۱۷ این‌که اصل علی ندیدی و فرع
گوش کن بر حدیث صاحب شرع
«لحم» و «دم» گفته مصطفی او را
چه کنی خسته ی جفا او را
اوحدی مراغه‌ای

۱۸ یافتی بر خوان اگر جویی رضای مرتضا
لافَتی اِلّا علی بر خوانْد هر دم مُصطفا
امیرمعزی

۱۹ فرماندهی که تخت خلافت مقام اوست
مسندنشین صدر صف کبریا علی است
خیالی بخارایی

۲۰ از علی آموز اخلاص عمل
شیر حق را دان مطهر از دغل
مولانا

۲۱ علی شد مرتضی آن جا چو خورد او راح روح‌افزا
بکند از جا در خیبر چه شیرین است بی‌خویشی
بهاءالدین ولد

۲۲ پشت شریعت نبوی، مرتضی علی است
کز روی جاه پشت فلک‌ها دوتای اوست
ابن حسام خوسفی

۲۳ راه شرع مصطفی از مرتضی جو، زان که نیست
شهر علم مصطفی را در، به غیر از مرتضی
این یمین

۲۴ نقش ولای او چو رقم گشت بر دلت
از دفتر فضیلت حیدر خطی بخوان
اثیرالدین اخسیکتی

۲۵ ز بعد معرفتِ کردگار لم یزلی
نبی شناسم و آن گه علی و آل علی
نظامی گنجوی

۲۶ گر همی خواهی که چون مُهرت بود مِهرت قبول
مِهر حیدر بایدت با جان برابر داشتن
سنایی غزنوی

۲۷ کس را چه زور و زَهره که وصف علی کند؟
جبار در مناقب او گفته هل اتی!
سعدی

۲۸ اگر هستم تهیدست از متاع دنیی فانی
به حب مرتضی یابم نعیم ملک جاویدان
سلیمی تونی

۲۹ از روز ازل مهر علی در دل ماست
با مهر علی سرشته آب و گل ماست
بابا افضل کاشانی

۳۰ حجت قاطع، امام حق، امیرالمؤمنین
بحر دانش، کانِ مردی، لطف رب‌العالمین
سلمان ساوجی

۳۱ لافتی الا علی لاسیف الا ذوالفقار
این نفس را از سر صدق و صفا باید زدن
شاه نعمت‌ا... ولی

۳۲ دیده غم دیده من چون غنود
حضرت حیدر چو جمالم نمود
عماد فقیه کرمانی

۳۳ چون به جای نبی، علی بنشست
اهل اسلام را قوی شد دست
همام تبریزی

۳۴ در کرم کوش و سخا و لطف در راه خدا
تا رفیق حیدر کرار گرداند تو را
جنید شیرازی

۳۵ ولی آل محمد، جهان علم علی
که جود اوست دَرِ رزق خلق را مفتاح
نزاری قهستانی

۳۶ از آن رو قبله رویت هدیً للمتقین آمد
که حق را مظهر کلی و گنج سر ایمانی
عمادالدین نسیمی

۳۷ بنازد عقل و جان و دل، به مهر سرور غالب
امیرالمؤمنین حیدر، علی بن ابی طالب
لطف ا... نیشابوری

۳۸ قاضی مسند تحقیق، امام الثقلین
عارف کعبه مقصود و مراد اسلام
قاسم انوار

۳۹ ایجاد جهان را چو غرض نور تو بودست
دارند به مهرت همه ذرات تولا
اسیری لاهیجی

۴۰ حافظ اگر قدم زنی در ره خاندان به صدق
بدرقه رهت شود همت شحنه نجف
حافظ

۴۱ آن شاه که شهر علم را آمد در
پشت سپه و ابن عم پیغمبر
شاه شهد امیر نجف جفت بتول
داماد رسول و شیر یزدان حیدر
خواجوی کرمانی

۴۲ ذات پاک مرتضی را با کسی نسبت مکن
زآن‌که این آب حیات از چشمه سار دیگرست
اهلی شیرازی

۴۳ در جهان شاه و رهبری چو علی
گر کسی سر کشد زهی دغلی
جامی

۴۴ بهر این نقش نگین گر خاتمی پیدا کنی
لافتی الا علی بنویس بر بازوی مرد
بیدل دهلوی

۴۵ سلطان دین وصی نبی قهرمان شرع
شاه نجف علی ولی معدن کرم
عرفی شیرازی

۴۶ دایت تکیه گاه او نهایت خاک راه او
امیرالمومنین حیدر علی بن ابیطالب
اسیر شهرستانی

۴۷ در آن جا گه به ملک دل ولی را
علی می‌بینی و آل علی را
شیخ محمود شبستری

۴۸ به خواب دوش که در باغ خلد می‌گشتم
به طوف روضه شاه نجف بود تعبیر
سلیم تهرانی

۴۹ لافتی الا علی گویند اهل روزگار
ساکنان آسمان لاسیف الا ذوالفقار
محتشم کاشانی

۵۰ قهرمان عشق بر گردن فرازان غالب است
کیست تا آرد برون، از دست حیدر تیغ را
صائب

۵۱ روز ازل خامه صورت گشا
بهر علی زد رقم انما
امیر شاهی سبزواری

۵۲ مستی مرا نیست به دنباله خماری
پیمانه کش میکده خم غدیرم
حزین لاهیجی

۵۳ بلندرتبه شهی کز علو قدر نماید
فلک گدایی رفعت ز آستانش و لرزد
فیاض لاهیجی

۵۴ به مرتضای معلی که بی‌محبت او
هزارمرتبه کفر است بهتر از ایمان
شفایی اصفهانی

۵۵ مسندآرای امامت، علی عالی قدر
والی ملک و ملل، پادشه دین و دوَل
وحشی بافقی

۵۶ ضیای دیده دانش، صفای سینه عقل
فروغ ناصیه دین، علی ولی ا...
طالب آملی

۵۷ وصی رسول خدا، شاه دین، کش
خدا و رسول از علو مراتب
گه بذل خاتم، ستودش بآیه
گه قتل مرحب، رساندش مراحب
آذر بیگدلی

۵۸ ای ناتوان توان ز علی ولی طلب
کز راه لطف یاور هر ناتوان علی ست
صغیر اصفهانی

۵۹ شاد باش ای دل که پیر ما علی ست
در دو عالم دست گیر ما علی ست
میرزا حبیب خراسانی

۶۰ سکان زمین و آسمان است علی
سلطان همه جهانیان است علی
ژولیده نیشابوری

۶۱ علی غنی نشد الا به یمن دولت فقر
که دولتش به طرفداری فقیر آمد
سروش اصفهانی

۶۲ کجایی ای علی مرتضی که باشمشیر
بتان دوباره به خاک افکنی ز طاق بلند
ادیب الممالک فراهانی

۶۳ شاه جهان مرتضی، صفدر خیبرگشا
شافع روز جزا، قاسم نار و جنان
افسر کرمانی

۶۴ هر روز گرفت خانه کعبه شرف
از مولد شیر حق، شهنشاه نجف
جز ذات محمدی نیامد به وجود
یکتا گهری چو ذات حیدر ز صدف
شاطر عباس صبوحی

۶۵ جز به چشم و دل والا گهران جا نکنی
جلوه نقش کف پای علی را مانی
غالب دهلوی

۶۶ کسی ز آتش دوزخ بری نخواهد ماند
مگر کسی که تولا به حیدر آورده
نظیری نیشابوری

۶۷ شهنشاه غضنفرفَر، پلنگ‌آویز اژدردَر
امیرالمؤمنین حیدر، علی عالی اعلا
هاتف اصفهانی

۶۸ من غلام همت آنم که در راه علی
قطره داد امروز و فردا در عوض دریا گرفت
فروغی بسطامی

۶۹ پس از مصطفی اوست مسندنشین
حدیث غدیر است شاهد براین
نوید شیرازی

۷۰ علی ای همای رحمت تو چه آیتی خدا را
که به ماسوا فکندی همه سایه هما را
شهریار

۷۱ داورش خوانده ولی و احمدش خوانده وصی
هم وصایت هم ولایت ز احمد و داور کند
ملک الشعرای بهار

۷۲ دستم به دامن کرمت روز رستخیز
مشکل‌گشای خلق به هر کار یا علی
عایشه درانی

۷۳ رانی اگرم، وگر که خواهی بنواخت
نشناخته رفت آن که علی را نشناخت
نیمایوشیج

۷۴ مرتضی کز تیغ او حق روشن است
بوتراب از فتح اقلیم تن است
اقبال لاهوری

۷۵ گویند پا نهاد به دوش نبی علی
از طاق کعبه خواست چو اصنام را شکست
جاه و جلال بین که یدا... پا نهاد
آنجا که حق نهاد به صد احترام دست
ایرج میرزا

۷۶ اسلام به یمن مقدم تو
رایت به شکوه و فر کشیده
مهرداد اوستا

۷۷ هر ستاره دیده‌ای شد، دیده‌ای چشم انتظار
کهکشان را تا ببینید، مرتضی را در غدیر
مشفق کاشانی

۷۸ گویند حریم کعبه، در داشته است
از «سیزده رجب» خبر داشته است
از شدت اشتیاق دیدار علی
دیوار حرم، شکاف برداشته است
محمدجواد غفورزاده

۷۹ یا مرتضی! بگیر به حق ولایتت
هنگام مرگ، دست من روسیاه را
افشین علاء

۸۰ در کوچه‌های کوفه صدای عبور کیست؟
گویا دلی به مقصد دلخواه می‌رود
قیصر امین پور

۸۱ خدا مرا ز ولای علی جدا نکند
من و خیال جدایی از او؟ خدا نکند
محمدعلی مجاهدی

۸۲ کعبه از شوق لقای او گریبان چاک زد
هست یعنی کعبه هم از سینه چاکان علی
قادر طهماسبی(فرید)

۸۳ دیده بگشا بر ستم؛ بر این فریبستان، علی!
شمع شب‌های دژم، ماه غریبستان، علی!
علی معلم دامغانی

۸۴ بغض چندین ساله ما باز شد
یا علی گفتیم و عشق آغاز شد
محمود اکرامی فر

۸۵ علی! بعد از حضور خطبه‌های گرم و شیوایت!
زمان هرگز نخواهد کرد سطری از ادب پیدا
غلامرضا شکوهی

۸۶ ای اتفاق ممکن ناممکن ای علی(ع)
ای جوهر تو، هم ز تو پیدا، هم از خدا
علیرضا قزوه

۸۷ فریاد آن عدالت مظلوم
در کوچه سار خاطره برجاست
سهیل محمودی

۸۸ ای ازلی مرد برای ابد
بی تو زمین سرد برای ابد
سید حسن حسینی

۸۹ چون ندیدند از تو خلق کور و کر
رد ردّ الشمس در شقّ القمر
احمد عزیزی

۹۰ شب تا به سحر نماز می‌خواند علی
با دیده تر، نماز می‌خواند علی
آن صبح که سجده‌گاه در خون غلتید
گفتند: «مگر نماز می‌خواند علی؟»
سعید بیابانکی

۹۱ با شگفتی‌های دنیای علی بیگانه‌ایم
این‌که دنیا پیش او هیچ است دنیای علی‌ست
عباس شاه زیدی

۹۲ از غربتت گرچه سخن هاست یا علی
دنیا دگر بدون تو تنهاست یا علی
غلامرضا سازگار

۹۳ در حیرتم که خلق چرا رو به هم زنند!
وقتی که هست بر همه مشکل‌گشا علی
محمود حبیبی کسبی

۹۴ نجات داد مرا سایه ولای علی
علی نخواست سرافکنده، شرمگین باشم
مرتضی امیری اسفندقه

۹۵ وقت طواف دور حرم فکر می‌کنم
این خانه بی‌دلیل ترک برنداشته‌ست
سید حمید برقعی

۹۶ علی خداست؟ نه! آیینه تمام نمایش
برای آینه آیینه تمام‌نما شو...
مهدی جهاندار

۹۷ چقدر این در و آن در زدن، کریم تویی
مراگدای در این و آن مخواه، علی
قربان ولیئی

۹۸ نازم به دهانم که به شادی و به غصه
یک عمر علی گفت و مرا مست نگه داشت
مهدی رحیمی

۹۹ من چون مدیح گویم آن را که در غدیر
بنشاند کردگار به جای پیمبرش
حمید سبزواری

۱۰۰ علی علی‌ست به لب‌هایمان ولی پیداست
هنوز در شب دل‌هایمان علی تنهاست
ابوالفضل زرویی نصرآباد

۱۰۱ شیعه یعنی عدل و احسان و وقار/شیعه یعنی
انحنای ذوالفقار/از عدالت گر تو می‌خواهی دلیل/
یاد کن از آتش و دست عقیل/جان مولا حرف حق را
گوش کن/شمع بیت‌المال را خاموش کن
محمدرضا آقاسی

۱۰۲ تو پی تقسیم نانی، عده‌ای در خوابشان
خاک بیت‌المال را دارند جارو می‌زنند
محمدحسین ملکیان

۱۰۳ به «سلطان جهان»، «شاه عرب» گفتند و عیبی نیست
به هرتقدیر دست لفظ، از توصیف کوتاه است
فاضل نظری

۱۰۴ از بیت خدا برون یدا... آمد
لاحولَ و لاقوةَ إلّا بالله
جبیب ا... چایچیان

۱۰۵ باید به همان سال دهم برگردیم
با بیعت در غدیر خم برگردیم
تا سوز عطش نکشته ما را باید
تا برکه اکملت لکم برگردیم
هادی جانفدا

۱۰۶ ای حریم کعبه! بشنو این ندای دلنشین
آیه‌های مؤمنون را از امیرالمؤمنین
سید رضا مؤید

۱۰۷ ز جور خلق، پیمبر ز پای می‌افتاد
اگر نداشت به هر عرصه دستگیر، تو را
محمدسعید میرزایی

۱۰۸ بادا که تا همیشه بمانیم با علی
سلمان شویم و مسلم این راه، یا علی
سید محمدجواد شرافت

۱۰۹ سفره مولاست گر پهن است هر جا سفره‌ای
عرش هم باشیم اگر هستیم مهمان نجف
علی اکبر لطیفیان

۱۱۰ نور فلک از جبین تابنده اوست/سرداری کائنات
زیبنده اوست/در وصف علی بس، که بوَد دست خدا
در وصف خدا بس، که علی بنده اوست
شیخ بهایی